

Любомира Калуська, Оксана Чекан

КАЗКОВИЙ ЗОШИТ

Казковий робочий зошит
з підготовки руки до письма дітей четвертого року життя
та дітей, котрі мають ООП,
за змістом казок Василя Сухомлинського

ПІДГОТОВКА РУКИ ДИТИНИ ДО ОВОЛОДІННЯ НАВИЧКАМИ ПИСЬМА

Важливу роль у підготовці руки дитини до письма відіграє розвиток дрібної моторики рук. Моторика відноситься до вищих психічних функцій. У дітей четвертого року життя, а найчастіше у дітей із ООП, спостерігаються відхилення: порушення довільної регуляції рухів, недостатня координація, чіткість мимовільних рухів і т.д. І саме моторика пальців рук страждає найбільше.

Дитина з ООП, котра має відхилення в розвитку моторної сфери, відповідно має певні труднощі у різних видах діяльності. Тому важливим є вчасне надання корекційної допомоги.

У дошкільному віці робота з розвитку дрібної моторики і координації рухів руки має стати важливою частиною підготовки до школи, зокрема, для того, щоб прискорити розвиток мовлення дитини, потрібно розвивати рухи пальців рук. Дуже важливою частиною роботи з розвитку дрібної моторики є “пальчикові ігри”.

У структурі посібника передбачено рубрику “Розвиток дрібної моторики пальців рук”. Після читання казки діти виконують вправи на розвиток дрібної моторики рук, а вже потім зосереджуються на виконанні графічних завдань. Для полегшення та успішного виконання графічних завдань, у яких пропонується замалювати площину або прикрасити конкретний предмет візерунком (наприклад, рукавичку), дітям дається зразок. Він допоможе дитині не тільки краще виконати поставлене завдання, а й розвиватиме зорову увагу та пам'ять.

Якщо ж графічні вправи викликають труднощі, не завжди збігаються із запропонованим зразком, дорослий може допомогти дитині долати труднощі та підтримувати її прагнення якісно виконати завдання. Такий підхід дуже важливий для психологічної підтримки дитини, зокрема, дитини з ООП.

Рівень розвитку мовлення дітей перебуває в прямій залежності від ступеня сформованості дрібних рухів пальців рук. Як правило, якщо рухи пальців розвинені відповідно до віку, то і мовленнєвий розвиток дитини в межах вікової норми. Тому тренування рухів пальців і кисті рук є найважливішим чинником, що стимулює мовленнєвий розвиток дитини, сприяє поліпшенню артикуляційних рухів, підготовці кисті руки до письма і, що не менш важливо, є потужним засобом, котрий підвищує працездатність кори головного мозку, що стимулює розвиток мислення дитини. Цей факт, має використовуватися в роботі не тільки з нормотиповими дітьми, а особливо дітьми де є відставання, затримка психічного розвитку.

Вся діяльність дитини виражається, насамперед, у рухах. Перші уявлення про світ приходять до дитини через органи чуття, через переміщення в просторі. Що різноманітніші рухи, то більше інформації надходить у мозок, то інтенсивніше відбувається інтелектуальний розвиток дитини. Для кожного вікового періоду дошкільного дитинства характерні свої прояви рухової активності. У дітей із ООП відзначається недорозвинення загальної та дрібної моторики, що вказує на необхідність приділяти увагу розвитку цих умінь, причому робота має проводитися регулярно.

Тому метою “Казкового зошита” є: розвиток зорового та слухового аналізаторів, які дають можливість емоційно сприймати текст казки і налаштовуватися на роботу за її змістом; розвиток дрібної моторики рук, окоміру; розвиток навичок утримувати олівець, ручку, фломастер; навчання малювати крапки, прямі, горизонтальні, вертикальні лінії, круглі замкнені лінії.

Завдання посібника: розвивати у дітей навички уважно слухати текст казки; відповідати на запитання за змістом казки повними реченнями; розвивати дрібну моторику рук (кисть руки, дрібні м'язи пальців); навчати узгоджувати пальчикові рухи зі звуком і словом; вправляти у закріпленні навичок утримувати олівець, ручку; навчати якісно малювати крапки, проводити прямі, горизонтальні, вертикальні та замкнені лінії (до прикладу, колові, як “сонечко”).

Посібник допоможе педагогам у роботі з дітьми в конкретних освітніх закладах (закладах дошкільної освіти та спеціальних), фахівцям, які працюють із дітьми, що мають ООП, батькам, які займаються з дитиною вдома, а також здобувачам педагогічних факультетів.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН РОБОТИ ЗА ПОСІБНИКОМ

1. Прочитати казку.
2. Провести бесіду за змістом, орієнтуючись на подані запитання до казки.
3. Зробити пальчикову гімнастику на розвиток дрібної моторики рук за змістом казки.
4. Виконувати графічні завдання.

Примітки.

1. До однієї казки у посібнику запропоновано кілька графічних завдань. Тому не варто всі ці графічні завдання виконувати відразу після прочитання казки. Якщо робота проводиться із дітьми, котрі мають ООП, то дитина може їх виконувати упродовж 3–5 днів або цілого тижня.
2. Виконання деяких завдань дітьми четвертого року життя може викликати труднощі. Тому вони вимагають допомоги дорослого. До прикладу, можна взяти руку дитини і разом із нею виконати важке для дитини завдання.

ГІГІЄНІЧНІ УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

1. Заняття вимагають дотримання певних гігієнічних умов. Їх доцільно проводити в другу половину дня двічі на тиждень. Однак це не означає, що дитина не може взяти аркуш паперу і довільно проводити лінії, малювати, реалізовувати свій задум на папері. Від цього лише користь для дитини, вдосконалення її рухових умінь та навичок у підготовці до письма.
2. Тривалість корекційного заняття з використанням казкового зошита з дитиною, котра має ООП, відрізняється від традиційного заняття. Рекомендована тривалість заняття з нормотиповими дітьми цього віку 10–15 хвилин, тривалість вправ на проведення ліній 5–7 хвилин. Усе залежить від бажання та зацікавленості виконувати пропоновані завдання з урахуванням також рівня втомлюваності дитини. Дітям, котрі мають ООП, автори рекомендують поділити аналогічну роботу на 3–5 частин (3–5 днів та більше).
3. Двомісні столи і стільці мають відповідати зростові дітей.
4. Ноги дитини мають стояти на підлозі під кутом 45°.
5. Не можна допускати, щоб діти загинали ноги під стілець, витягували їх уперед або виставляли вбік.
6. Сидіти за столом треба рівно, не лягати на нього і не спиратися на спинку стільчика.
7. Відстань між грудьми дитини і краєм стола має дорівнювати ширині дитячої долоні, відстань між очима і зошитом – 30 см. Джерело світла має бути зліва.

Сподіваємося, що використання високогуманних казок В. Сухомлинського та виконання запропонованих графічних вправ дасть позитивні добрі результати як у роботі з нормотиповими дітьми четвертого року життя, так і з дітьми, котрі мають ООП.

Автори

КАЗКОВА ПІДГОТОВКА РУКИ ДИТИНИ ДО ПИСЬМА

Де береться краплинка?

Бігала Оленка по льоду. Падали сніжинки. Ніби плавали в повітрі. Огня сіла на рукав.

Дивиться Оленка на пухнасту сніжинку. Шестикутна зірочка, така гарна, блискуча. Ніби казковий майстер вирізьбив її зі срібної платівочки.

Наблизилась Оленка до сніжинки. Дивиться, милується нею. І бачить диво: сніжинка стала краплиною води.

- Про кого йдеться у казочці? (Про дівчинку Оленку.)
- Як ти думаєш, якого кольору була сніжинка? Можеш її описати? (Пухнастою, гарною, блискучою, наче зірка.)
- Чому сніжинка стала краплиною води? Як ти вважаєш? (Тому що вона розтанула.)

Розвиток дрібної моторики пальців рук

1. Оленка одягається на прогулянку: імітація одягання (защіпання гудзиків, застібання замочка тощо).
2. Падають сніжинки: кисті обох рук довільно імітують падання сніжинок.
3. Оленка бігала по льоду: пальці довільно “бігають” по поверхні столу (або у повітрі).

Графічні вправи

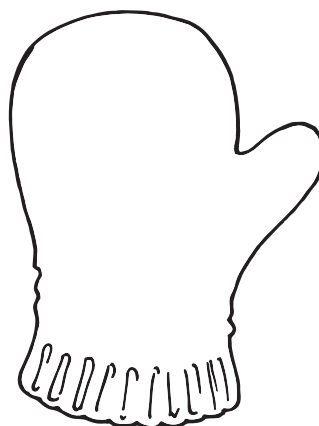
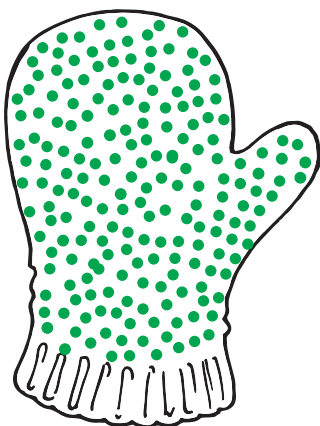
1. Прикрась Оленчину курточку кольоровими крапками.

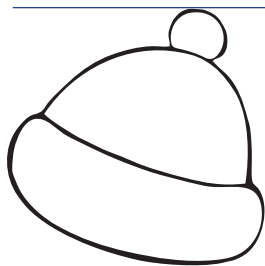
2. Розглянь лівий Оленчин чобіток. Розфарбуй другий чобіток за зразком або так, як умієш.

3. Розглянь розфарбовану рукавичку. Прикрась другу рукавичку маленькими крапочками за зразком.

4. Намалюй за зразком кілька шапочок кольоровими фломастерами або олівцями. За бажанням можеш прикрасити їх.

5. Намалюй сніжинки так, як умієш, або дивлячись на зразок.

Метелик із росою на крилі

Оксанка вийшла вранці в сад. Схопило сонце, співали пташки.

На яблуневому листочку Оксанка побачила метелика. Він сугів, поволі-поволі ворушив крильцями. На одному з них дівчинка побачила краплину роси. “Це ж метелик боїться махнути і полетіти, бо струсить гарну таку краплину” – подумала Оксанка.

Дівчинка стояла над метеликом, затамувавши подих. Їй хотілося, щоб час зупинився. Щоб сонечко не підні-

малося вище, щоб не минула ранкова прохолода, щоб із крильця свого не стріпнув метелик роси.

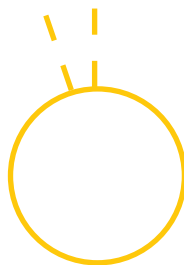
- Про кого йдеться у казочці? (Про дівчинку Оксанку.)
- Кого побачила на листочку Оксанка? (Метелика.)
- Що було у метелика на крильці? (Краплинка.)
- Як гадаєш, чому метелик поволі-поволі ворушив крильцями? (Метелик боявся махнути і полетіти, бо струсить гарну таку краплину.)

Розвиток дрібної моторики пальців рук

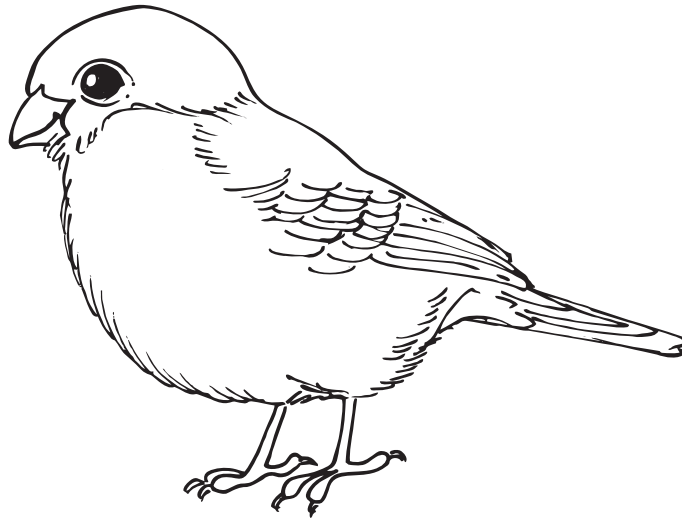
1. Оксанка вийшла вранці в сад: пальці довільно “ходять” по поверхні столу (або у повітрі).
2. Метелик махає крильцями: махи руками, розведеними у сторони.
3. Сонечко піднімається все вище і вище: руки вниз зі стиснутими в кулак пальцями. Піднімають руки, розкривають кулак та випрямляють пальці рук.

Графічні вправи

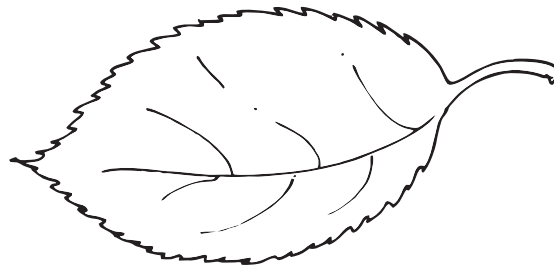
1. Намалюй сонце жовтим кольором. За бажанням домалюй йому промінці.

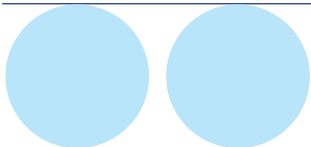
2. Розфарбуй пташку так, як умієш.

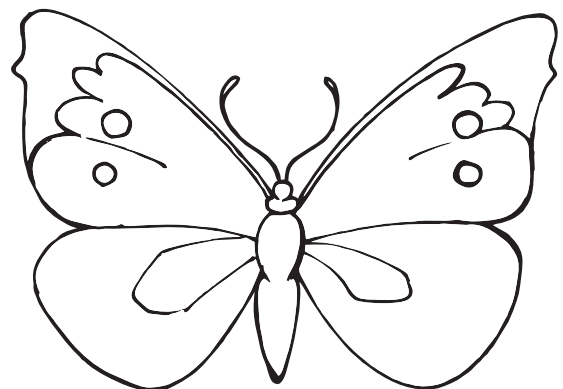
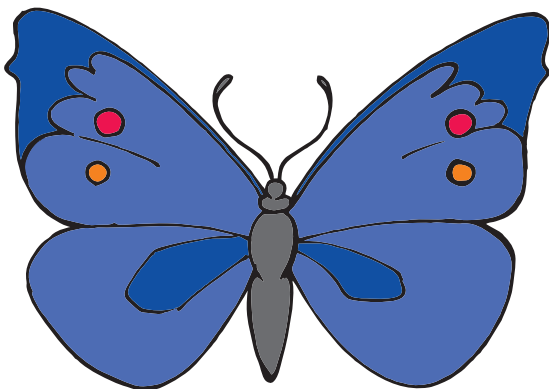
3. Зафарбуй яблуневий листочок, спробуй розфарбувати, не виходячи за контури.

4. Намалюй рядок кругленьких краплинок роси, які були на крилі метелика та на яблуці.

5. Розфарбуй метелика за зразком.

Пихатий півень

Ходить півень по подвір'ю. Побачив він веселку барвисту на небі та й сміється:

— І в мене хвіст такий самий барвистий, кращий за веселку.

Та ось пішов дощ. Намочив пихатому півневі хвоста. Обвис той хвіст аж до землі. Соромно стало півневі. Втік він на сідало й більше ніколи не хвалився.

- Про кого йдеться у казочці? (Про півника.)
- Що побачив півник на небі? (Веселку.)
- Чим хвалився півник? З чим порівнював веселку? (Хвалився своїм хвостом, порівнював хвіст із веселкою.)
- Що зробив дощик з його хвостом? (Намочив.)

Розвиток дрібної моторики пальців рук

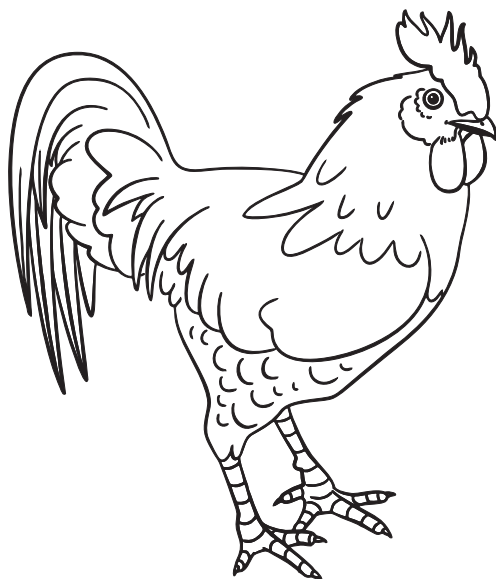
1. *Ходить півень по подвір'ю:* вказівний і середній пальці спочатку однієї, а потім другої руки поперемінно рухаються ("ходять") по поверхні столу.
2. *Та ось пішов дощ:* постукування кінчиками пальців по поверхні.
3. *Обвис той хвіст аж до землі:* лікті на столі, руки з розкритими пальцями і підняті вгору нахилиються до поверхні столу, імітуючи обвисання півникового хвоста. Вправу виконують довільно кілька разів.

Графічні вправи

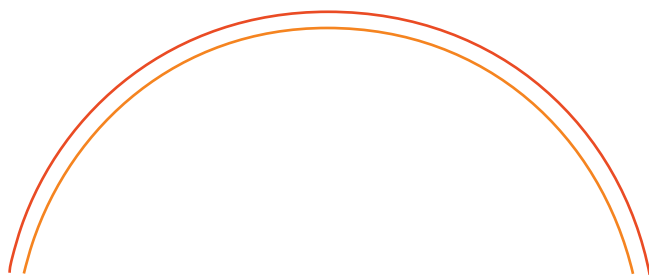
1. Намалюй дощик, що намочив півникові хвостика.

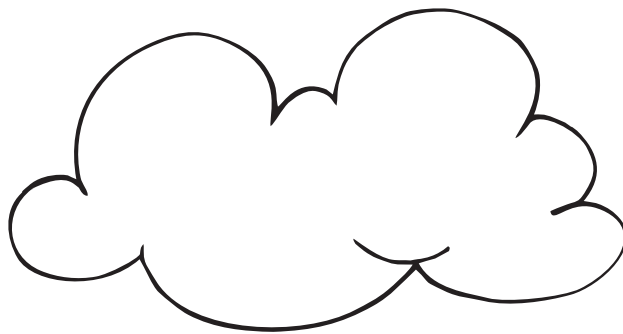
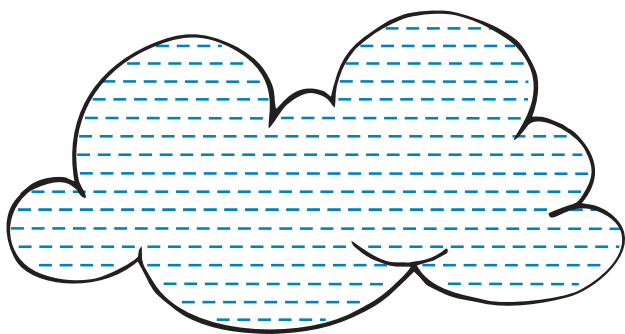
2. Розфарбуй півника кольоровими олівцями (фломастерами) за власним бажанням або дивлячись на малюнок на початку казки.

3. Розглянь веселку, зображену на малюнку. Домалюй її за зразком. Добери відповідні кольори й дотримуйся послідовності у їх використанні.

4. Зафарбуй хмаринку темно-синіми горизонтальними лініями, як на зразку. Домалюй дощ вертикальними лініями.

Ромашка і Бджола

Зацвіла Ромашка. Розкрила квітку, розправила пелюстки, поставила на кожну пелюсточку по кухлику нектару.

Летить Бджола, а Ромашка їй і каже:

— Бджілко, прилітай до мене в гості. Он який смачний у мене нектар, покуштуй. Скільки кухликів — глянь. Щоразу, як прилітатимеш, — по кухлику ний.

Спустилася Бджола, скуштувала нектар. Смачний. Такий смачний, що цілий кухлик випила. Полетіла до вулика й розповіла бджолам, який добрий нектар у Ромашки. Бджоли уважно послушали та ї собі полетіли до Ромашки в гості.

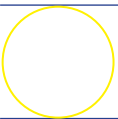
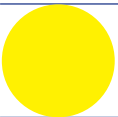
- Про кого йдеться у казочці? (Про Ромашку та Бджолу.)
- Що поставила Ромашка на кожну свою пелюсточку? (По кухлику нектару.)
- Кого запросила вона скуштувати нектар? (Бджілку.)
- Чи сподобалося запрошення від Ромашки Бджолі? Що зробила Бджола після запрошення? (Так, сподобалось. Бджола, скуштувавши нектар, запросила і своїх друзів.)

Розвиток дрібної моторики пальців рук

1. Зацвіла Ромашка: зап'ястя обох рук притулені одне до одного, пальці обох рук напівзігнуті, об'єднані між собою. На слова тексту максимально розводять пальці у сторони, утворюючи "ромашку".
2. Летить Бджола: руки в сторони; кисті рук із розправленими у сторони пальцями імітують "політ бджоли".

Графічні вправи

1. Намалюй 1–2 рядки жовтих кругленьких серединок ромашки.

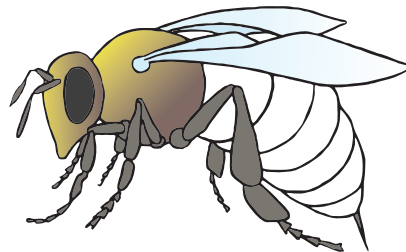
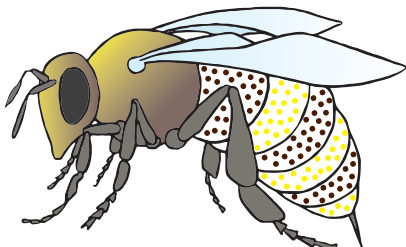
2. Намалюй рядок пелюсток ромашки.

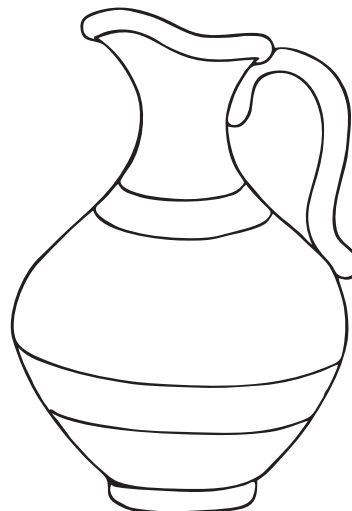
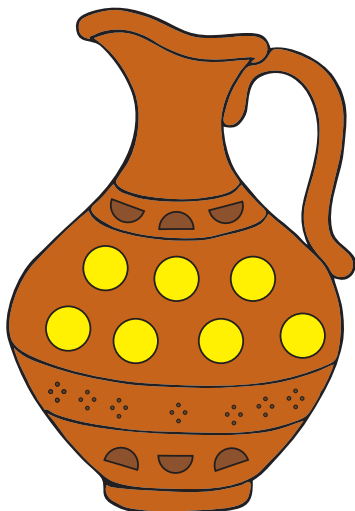
3. Розмалюй ромашку за зразком, як це подано на зразку на початку казки. Якщо важко розмалювати ромашку, намалюй іншу квіточку і розмалюй її.

4. Розмалюй бджілку за зразком.

5. Розмалюй глечик за зразком.

У ГОСТІ ДО КОНВАЛІЇ

Вилетіла з вулика бджілка. Літає над пасікою й прислухається. Чує, десть галеко-галеко гзвенять голосні гзвіночки. Летить бджілка на музику гзвіночків. Прилітає до лісу. А то гзвоняють квітки конвалії. Кожна квітка – маленький срібний гзвіночок. Усередині – золотий молоточок. Б'є молоточок по сріблу – лунає гзвін, аж до пасіки лунає. Ото так конвалія кличе бджілку. Прилітає бджілка, збирає з квітки пилок, несе своїм гіткам.

– Дякую, квітко...

А квітка мовчала. Тільки тихо кивала голівкою.

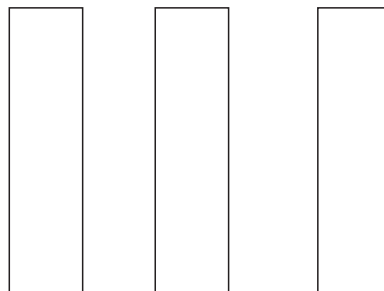
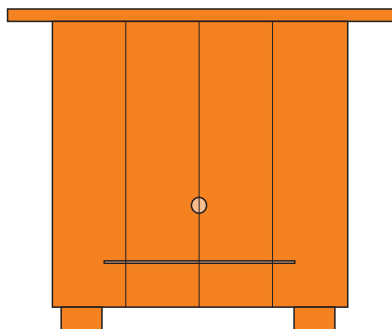
- Про кого йдеться у казочці? (Про квітки конвалії та Бджолу.)
- Як називається будиночок, у якому живуть бджоли? (Вулик.)
- Що кликало бджілку до лісу? (Музика дзвіночків.)
- Для чого квітки конвалії запрошували у ліс своїм дзвоном бджілок? (Щоб ті збирали з квітки пилок та відносили своїм діткам.)

Розвиток дрібної моторики пальців рук

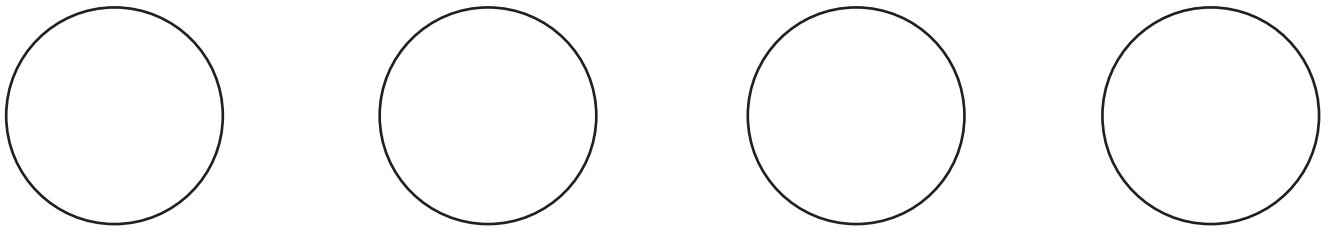
1. Вилетіла з вулика бджілка: довільні імітаційні рухи кистями пальців рук.
2. ...дзвенять голосні дзвіночки: пальці рук зібрані в пучки, імітують дзвін дзвіночками.
3. А квітка мовчала. Тільки тихо кивала голівкою: лікті на столі, пальці рук зібрані разом, нахиляються, імітуючи кивки ромашки голівкою. Вправу виконують довільно кілька разів.

Графічні вправи

1. Вулик побудований із дощечок. Розмалюй кожен дощечку горизонтальними лініями кольоровим олівцем або фломастером, який тобі до вподоби.

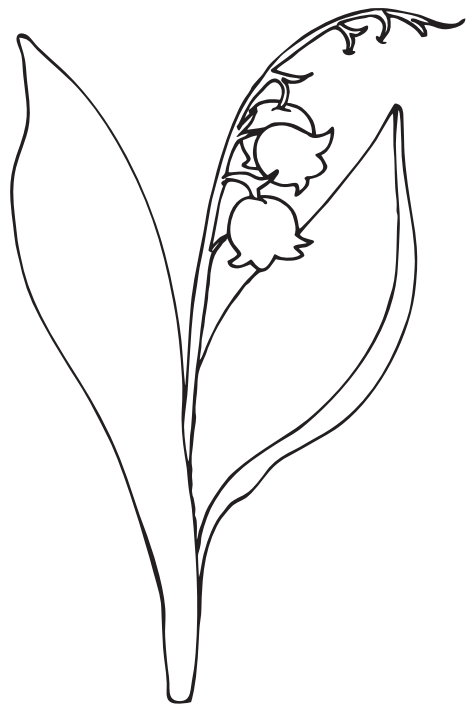
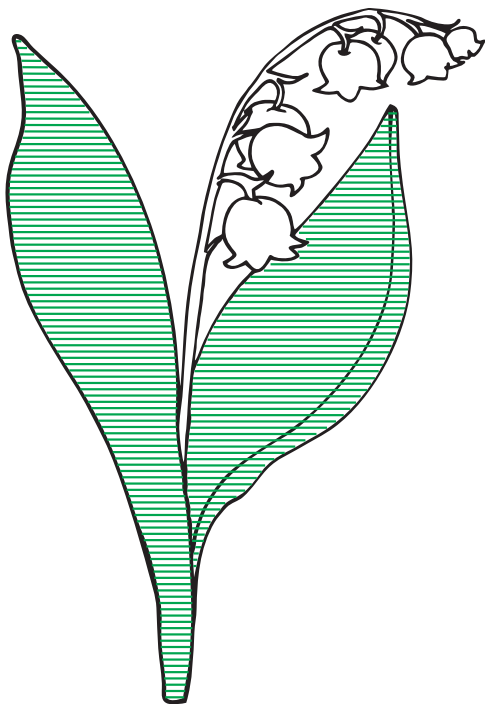
2. Бджілки залітають у свою хатинку через кругленьке віконечко. Зафарбуй жовтим олівцем або фло-мастером віконечка для бджілок, щоб вони могли потрапити у свою хатинку-вулик.

3. Намалюй рядок стебла конвалії.

4. Зафарбуй листя конвалії зеленим кольором щільними горизонтальними лініями так, як це подано на зразку. За бажанням домалюй на стеблі дзвіночки конвалії за зразком.

Який музика Цвіркун

У високому зеленому просі жив Цвіркун. Удень він ховався від сонця. А як тільки сонечко зайде – Цвіркун вилазить на високе стебло. Сяє на зеленому листку – перед ним просо, як ліс.

Сяє і настроєє свою скрипку, бо Цвіркун – ой, який музика! У нього співуча скрипочка.

Доторкнеться до неї Цвіркун смичком – бринить дивна, чарівна музика. Слухають ту музику дерева і квіти. Слухають зайчики й мишенята. Слухає увесь степ.

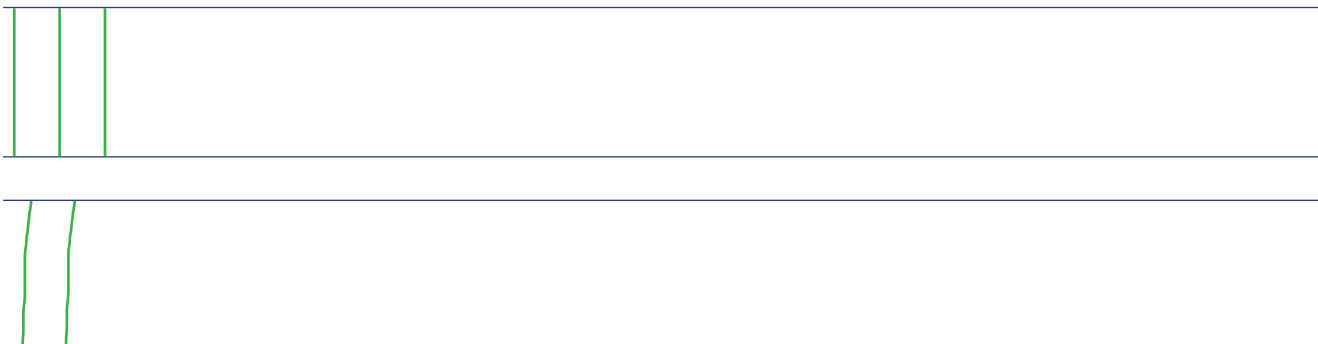
- Про кого йдеться у казочці? (Про музику Цвіркуна.)
- Де живе Цвіркун? (У високому зеленому просі.)
- На якому інструменті грає музика Цвіркун? (На скрипочці.)
- Хто слухає музику Цвіркуна? (Дерева і квіти, зайчики і мишенята, увесь степ.)

Розвиток дрібної моторики пальців рук

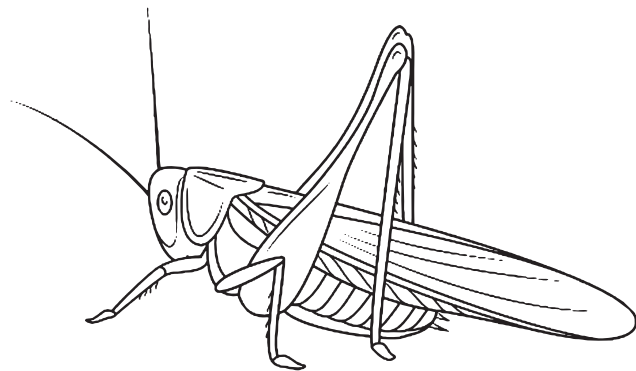
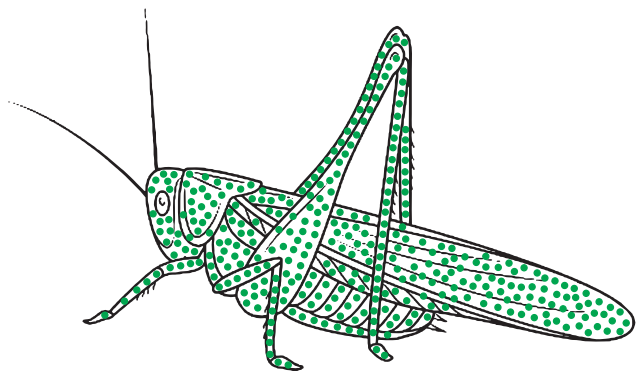
1. Високе зелене просо: “сіяння” проса. Пучки пальців рук імітують процес посадки насіння.
2. Цвіркун вилазить на високе стебло: руки підіймають угору. Пальці рук злегка розкриті, максимально напружуючись, тягнуться також угору.
3. Цвіркун стрибає: пальці зібрані в кулак, потім різко випрямляються (“стрибок цвіркуна”).

Графічні вправи

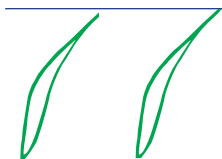
1. Намалюй рядок високого зеленого проса. Проведення вертикальних прямих ліній.

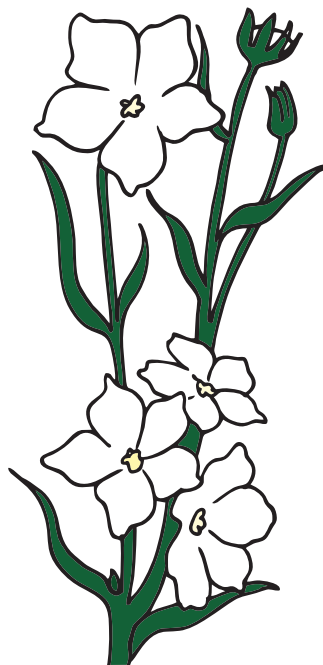
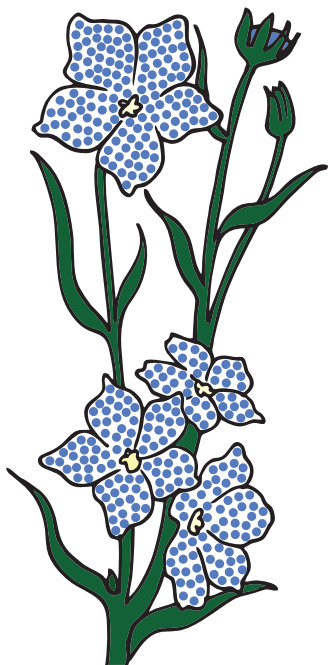
2. Розмалюй цвіркуна за зразком.

3. Намалюй кілька листочків проса.

4. Розмалюй густими кольоровими крапочками пелюстки квітів, які слухали музику цвіркуна.

ЗМІСТ

Підготовка руки дитини до оволодіння навичками письма	2
Орієнтовний план роботи за посібником	3
Гігієнічні умови проведення занять	3
Казкова підготовка руки дитини до письма	4
Де береться краплинка?	4
Розвиток дрібної моторики пальців рук	4
Графічні вправи	4
Метелик із росою на крилі	6
Розвиток дрібної моторики пальців рук	6
Графічні вправи	6
Пихатий півень	8
Розвиток дрібної моторики пальців рук	8
Графічні вправи	8
Ромашка і Бджола	10
Розвиток дрібної моторики пальців рук	10
Графічні вправи	10
У гості до конвалії	12
Розвиток дрібної моторики пальців рук	12
Графічні вправи	12
Який музика Цвіркун	14
Розвиток дрібної моторики пальців рук	14
Графічні вправи	14
Джерела	16

ДЖЕРЕЛА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Електронний ресурс]: наказ № 33 від 12.01.2021 р./МОН України. Електрон. текст. дані. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doskilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 17.11.2021).
2. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма: навчально-методичний посібник / А. М. Богуш. — Тернопіль : Мандрівець, 2014. — 160 с.
3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш ; за ред. А. М. Богуш. — К. : Вища школа, 2007. — 542 с. ; іл. — С. 441–450.
4. Державний стандарт супроводу під час інклюзивного навчання <https://www.msp.gov.ua/projects/516/>
5. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 30, ст. 1011) <http://zakon.rada.gov.ua/go/1324-18>.
6. Калуська Л. Казкова розмовляночка за малюнками: посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / авт.-розробники: Л. Калуська, О. Чекан. — Тернопіль : Мандрівець, 2020. — 32 с.
7. Калуська Л. Соняшник : комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку / Л. Калуська. — Вид. 2-ге, доп. — Тернопіль : Мандрівець, 2018. — 152 с.
8. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. — Київ : Ін-т спец. Педагогіки, 2012. — 308 с.
9. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років “Віконечко” / за заг. ред. Сак Т. В. — Тернопіль: Мандрівець, 2015. — 304 с. — С. 24–27.
10. Сухомлинський В. Вибрані твори : у 5-ти т. Т. 1 / В. Сухомлинський. — К. : Радянська школа, 1976. — 654 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>